

سیب شیروان؛ محصولی که هنوز « برند» نشده است

پیشنهاد برگزاری «جشنواره ملی سیب شیروان» برای تبدیل یک ظرفیت کشاورزی به برند اقتصادی، گردشگری و رسانه‌ای شهرستان

جواد حشمتی شیروان - سیب برای شیروان فقط یک محصول کشاورزی نیست؛ بخشی از اقتصاد روستاها، معیشت باغداران و یکی از مهم‌ترین ظرفیت‌های کشاورزی شهرستان است؛ اما با وجود سال‌ها تولید، هنوز یک سؤال اساسی پابرجاست: چرا «سیب شیروان» به اندازه ظرفیت واقعی خود شناخته نشده است؟ بررسی آمار و گزارش‌های منتشرشده نشان می‌دهد شیروان، قلب اصلی تولید سیب در خراسان شمالی است. در سال‌های گذشته، بیش از نیمی از تولید سیب استان به شیروان اختصاص داشته و حتی از سیب این شهرستان به‌عنوان محصولی با کیفیت بالا یاد شده است. با این حال، ضعف صادرات و فروش سنتی از جمله مشکلاتی بوده که بارها درباره آن هشدار داده شده است. اکنون بر اساس آمار اسمال، شهرستان شیروان حدود ۲ هزار و ۹۸۵ هکتار باغ سیب دارد و پیش‌بینی برداشت حدود ۷۵ هزار تن محصول مطرح شده است؛ رقمی که نشان می‌دهد سیب می‌تواند بسیار فراتر از یک محصول فصلی، به یکی از پایه‌های اقتصاد محلی تبدیل شود. از سوی دیگر، در آمارهای سال‌های اخیر نیز بیش از ۶۴ درصد تولید سیب خراسان شمالی مربوط به شیروان اعلام شده است.

مسئله کجاست؟

مشکل شیروان، کمبود ظرفیت نیست؛ مشکل، کمبود نگاه زنجیره‌ای به ظرفیت سیب است. وقتی هزاران تن محصول تولید می‌شود اما بخش قابل توجهی از آن همچنان به شکل خام و از مسیر واسطه‌ها به بازار می‌رسد، ارزش اصلی محصول در یک برگ برند تجاری و منطقه‌ای تبدیل‌شده برندی که کیفیت، طعم، باغ‌های شیروان، اقلیم منطقه و نام شهرستان را در ذهن مقفوده‌ای است که باید جدی گرفته شود؛ از تولید تا بسته‌بندی، سورتینگ، سردخانه، صنایع تبدیلی، بازاریابی، صادرات و در نهایت برندینگ.

سیب شیروان نیاز مند یک «نام» است

امروز در بازار، صرف تولید محصول کافی نیست. محصولی که برند دارد، هویت دارد؛ مشتری آن را می‌شناسد، برایش ارزش بیشتری قائل می‌شود و حاضر است بابت کیفیت و اصالت آن هزینه کند. «سیب شیروان» باید از یک عنوان جغرافیایی ساده به یک برند تجاری و منطقه‌ای تبدیل‌شده برندی که کیفیت، طعم، باغ‌های شیروان، اقلیم منطقه و نام شهرستان را در ذهن مصرف‌کننده‌داعی کند. این اتفاق البته با طراحی یک لوگو یا چاپ عبارت «سیب شیروان» روی کارت رخ نمی‌دهد؛ برند شدن، نیازمند یک برنامه مشخص و چندساله است.

«جشنواره ملی سیب شیروان»؛ یک ایده برای خروج از روزمرگی

در این میان، برگزاری نخستین «جشنواره ملی سیب شیروان» می‌تواند نقطه آغاز یک حرکت جدی باشد. جشنواره نباید صرفاً یک مراسم تشریفاتی با چند سخنرانی و اهدای لوح باشد؛ بلکه باید به یک رویداد اقتصادی، کشاورزی، گردشگری و رسانه‌ای تبدیل شود. در حاشیه چنین جشنواره‌ای می‌توان نمایشگاه سیب و محصولات فرآوری‌شده، معرفی باغداران نمونه، مسابقه

بهترین سیب، نشست تخصصی با صادرکنندگان و فعالان صنایع غذایی، معرفی ظرفیت‌های سرمایه‌گذاری، تور بازدید باغ‌ها، بازارچه محصولات محلی و برنامه‌های رسانه‌ای ملی را طراحی کرد. حتی می‌توان از این فرصت برای دعوت از تجار و فعالان بازار از استان‌های مختلف و کشورهای هدف استفاده کرد تا جشنواره از یک رویداد محلی به یک ویت‌ترین اقتصادی برای سیب شیروان تبدیل شود.

چرا جشنواره ملی؟

چون شیروان فقط تولیدکننده یک محصول نیست، این شهرستان ظرفیت آن را دارد که روایت سیب خود را به سراسر کشور معرفی کند. تجربه باغداران نمونه نیز نشان می‌دهد ظرفیت تولید در این منطقه بالاست. در یکی از گزارش‌های رسمی، یک باغدار شیروانی توانسته بود در شرایط خاص به عملکرد بسیار بالایی دست پیدا کند و محصول نیز به پاکستان و روسیه صادر شده بود. این نمونه نشان می‌دهد مسئله فقط «امکان تولید» نیست، بلکه باید دانش، تجربه و ظرفیت‌های موجود را به یک زنجیره اقتصادی پایدار تبدیل کرد.

حمایت فرماندار؛ فرصتی برای عملیاتی شدن ایده

در این میان، حمایت «محمد احمدی» فرماندار شیروان از ایده برگزاری جشنواره ملی سیب را باید به فال نیک گرفت. حمایت فرمانداری می‌تواند این ایده را از سطح یک پیشنهاد رسانه‌ای خارج و به یک برنامه شهرستانی تبدیل کند؛ البته به شرط آن که دستگاه‌های متولی، جهاد کشاورزی، شهرداری، میراث فرهنگی، اتاق بازرگانی، بخش خصوصی، باغداران و فعالان اقتصادی در کنار مدیریت شهرستان قرار بگیرند.

جشنواره‌ای که نباید یک بار مصرف باشد

اگر قرار است جشنواره ملی سیب برگ‌زار شود، باید از همین ابتدا برای آن دبیرخانه دائمی، تقویم سالانه، هویت بصری مشخص و برند مستقل تعریف شود. در چنین شرایطی، جشنواره هر سال می‌تواند به محل ارائه دستوردهای یک‌سال گذشته و معرفی برنامه‌های سال آینده تبدیل شود.

وقت آن رسیده سیب شیروان را فقط نفروشیم؛ معرفی کنیم

شیروان سال‌هاست سیب تولید می‌کند؛ اما اکنون زمان آن رسیده که از مرحله تولید محصول به مرحله تولید ارزش برسد. اگر هزاران تن سیب تولید شود اما نام شیروان روی آن دیده نشود، بخشی از ظرفیت اقتصادی محصول همچنان مغفول می‌ماند. برگزاری «جشنواره ملی سیب شیروان» می‌تواند نخستین گام برای این تغییر باشد؛ رویدادی که اگر درست طراحی شود، نه فقط کمک کند. این خبر سلامت با تأکید بر نقش خانواده‌ها در ترویج ایده حمایت کرده است، انتظار می‌رود این حمایت به یک برنامه مشخص، زمان‌بندی‌شده و قابل‌سنجش تبدیل شود. شاید وقت آن رسیده باشد که شیروان به جای این که فقط بگوید «سیب تولید می‌کنیم»، با صدای بلند بگوید: «سیب شیروان یک برند ملی در انتظار تولد است.»

لبخندهایی که خیران سلامت هدیه می دهند

روایتی از خیران در خراسان شمالی که سال‌هاست در کنار نظام سلامت ایستاده اند و بخشی از نیازهای بیماران و مراکز درمانی را پاسخ می دهند

هستند؛ همراهی آنان گاه در قالب تأمین هزینه درمان بیماری نیازمند، گاه با خرید و اهدای تجهیزات پزشکی، اهدای زمین، ساخت و تکمیل مراکز بهداشتی و درمانی و اجرای پروژه‌های سلامت‌محور جلوه‌گر می‌شود؛ اقداماتی که آثار آن سال‌ها و نسل‌ها باقی خواهد ماند. دکتر «هاشمی» ادامه داد: در کنار این جلوه‌های ماندگار، نیکوکاری کسانی که سرمایه اصلی خود یعنی علم و تخصص خویش را وقف خدمت می‌کنند نیز ارزشمند است. پزشکان، پرستاران، پیرایشگران و دیگر اعضای جامعه سلامت که با حضور در گروه‌های جهادی، مناطق کمرخوردار و برنامه‌های خیرخواهانه، دانش و مهارت خود را در خدمت بیماران قرار می‌دهند، نمونه‌ای از پیوند علم، اخلاق و مسئولیت اجتماعی هستند. وی حمایت از مؤسسات خیریه و سازمان‌های مردم‌نهاد فعال در حوزه سلامت را فرصتی برای ساماندهی و هدفمند کردن ظرفیت‌های مردمی دانست و گفت: این ظرفیت‌ها می‌توانند با شناسایی بیماران نیازمند، حمایت از خانواده‌های آنان و جلب مشارکت‌های تخصصی و مالی، فاصله میان نیاز و خدمت را کوتاه‌تر کنند. رئیس دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی خاطر نشان کرد: امروز بیش از هر زمان دیگری باور داریم که سلامت، حاصل همدلی و مشارکت همه جامعه است و هیچ نهاد و سازمانی به تنهایی نمی‌تواند همه مسیر سلامت را طی کند. حضور خیران و نیکوکاران، این مسیر را هموارتر، امیدوارپررنگ‌تر و خدمت‌را عمیق‌تر می‌کند. دکتر «هاشمی» در پایان از خیران، اطفال، پزشکان و پیرایشگران نیک‌اندیش، گروه‌های جهادی، مؤسسات خیریه و سازمان‌های مردم‌نهاد حوزه سلامت که در کنار بیماران و نظام سلامت ایستاده‌اند، قدردانی و ابراز امیدواری کرد؛ با استمرار این همدلی و سرمایه‌ارزشمند اجتماعی، گام‌های بلندتری در مسیر عدالت و سلامت، حمایت از بیماران نیازمند و توسعه زیرساخت‌های بهداشتی و درمانی برداشته شود.

بخشی از هزینه‌ها، کار خیری در حوزه درمان انجام‌شود، این یک خیر ماندگار است که می‌تواند به یک انسان نیازمند کمک کند. حتی اگر فرد نیازمند مشخصی هم وجود نداشته باشد، تأمین کمبودهای تجهیزاتی بیمارستان می‌تواند به تعداد زیادی از مردم کمک کند. این خیر سلامت با تأکید بر نقش خانواده‌ها در ترویج این فرهنگ گفت: مادر خانواده بعد از پدر، بزرگ خانواده است و اگر این فرهنگ جا بیفتد که خانواده درباره چنین موضوعاتی تصمیم بگیرد، فرهنگسازي در زمینه کار خیر نیز بهتر اتفاق می‌افتد.

****زمینی که قرار است به در مان مردم برسد**

«روح... هوشنگی» داماد مرحوم «محمود هوشنگی» نیز با اهدای زمین برای احداث درمانگاه در فاروج، مسیر دیگری از نیکوکاری زمین برای سلامت را انتخاب کرده است؛ اقدامی که از نگاه وی می‌تواند برای سال‌ها به مردم منطقه و حتی مسافران خدمات درمانی ارائه کند. وی اظهار کرد: شرایط شهرستان را بررسی کردم و دیدیم می‌توان کاری انجام داد که برای مردم منطقه و مسافران، یک کار خیر ماندگار باشد. مردم در برخی نقاط و همچنین مسافران باید مسافت زیادی را تا مرکز درمانی طی می‌کنند. به این نتیجه رسیدیم که اهدای زمین از سوی ما و کمک‌بوت‌های احداث درمانگاه می‌تواند بخشی از این مشکل را برطرف کند. «هوشنگی» درباره انگیزه این اقدام گفت: این زمین به‌ادر مرحوم «محمود هوشنگی»، پدر همسر موعومی خود، اهدا شد. ایشان برای من مانند پدر خودم بود. همسر مرحوم نیز پیش از فوت ایشان با خودشان قرار گذاشته بودند که این اهدای زمین انجام شود و در واقع استارت اولیه این کار را همسر مرحوم زد. وی با تأکید بر ضرورت ترویج فرهنگ نیکوکاری در حوزه سلامت افزود: توصیه من این است که کار خیر و انسان‌دوستانه در جامعه بیشتر تشویق شود. سلامت چیزی است که ارزش دارد و باید در اولویت قرار بگیرد. کار خیر در این حوزه اهمیت بسیار زیادی دارد و مانع تلاش کردیم هر چند قدمی کوچک برداریم تا بخشی از درد و دغدغه مردم منطقه کم‌شود.

**** سلامت، حاصل همدلی و مشارکت همه جامعه**

دکتر «سید احمد هاشمی» رئیس دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی خراسان شمالی نیز نیکوکاری را زبان مشترک دل‌هایی دانست که رنج انسان‌ها را بر نمی‌تابند و برای کاستن از آلام دیگران، بی‌منت در مسیر خدمت گام برمی‌دارند. وی اظهار کرد: خیران حوزه سلامت، بخشی از دارایی، دانش، تخصص، زمان و توان خود را برای سلامت و آرامش همنوعان به میدان آورده‌اند و در سخت‌ترین لحظات زندگی یک بیمار، معنای امید و همراهی را به تصویر می‌کشند. رئیس دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی افزود: در عرصه سلامت، خیران تنها یارای رسان نیستند، بلکه شریکان حقیقی در ساختن آینده سلامت جامعه

امام حسن (ع) صحبت شد و از ما نیز برای کمک درخواست کردند. با اصرار دوستان، در ادامه کارها به عنوان مدیرعامل خیریه بیمارستان امام حسن(ع) انتخاب شدم. وی با اشاره به گستردگی نیازهای حوزه درمان گفت: در ابتدا کمک‌ها در مواردی مانند تأمین مالی نسخه‌بیماران، کپسول و نیازهای اولیه بود اما به مرور به سمت تأمین تجهیزات و ملزومات بیمارستانی رفتم. مدیرعامل خیریه بیمارستان امام حسن(ع) ادامه داد: وقتی می‌بینید بسیاری از بیمارستان‌ها نمی‌توانند به طور کامل پاسخگوی نیازها باشند، چه از نظر مالی و چه تجهیزاتی، متوجه می‌شوید که یک ارتباط متقابل میان بیمار و بیمارستان وجود دارد. ممکن است یک بیمارستان به تجهیزاتی نیاز داشته باشد که بیمار برای تأمین هزینه درمان مشکل داشته باشد. حتی یک آسبردکن یا یک وسیله ساده هم می‌تواند بخشی از یک نیاز باشد. «مهنائی» با اشاره به خاطره‌ای از انتقال کپسول‌های مورد نیاز بیمارستان گفت: یک روز قرار بود تعدادی کپسول را از یکی از خیران تحویل بگیریم. کپسول‌ها را گرفته بودیم و باید با وانت به بیمارستان منتقل می‌کردیم. خودم و نوبت‌آن‌ها را به بیمارستان آوردیم. همین که می‌دانستیم این کپسول‌ها می‌تواند به نفس کشیدن بیماران کمک کند، برایم ارزشمند و انگیزه‌بخش بود. وی افزود: همسر هم‌ان روز می‌گفت چرا این قدر شاد هستی؟ واقعیت این است که روزهایی که با کمک خیران مشکلی را حل می‌کنیم، از بهترین روزهای زندگی من است. حس خوشحالی وقتی تجهیزاتی فراهم و گرهی از کار مردم باز می‌شود، با هیچ‌چیز و موقعیتی قابل مقایسه نیست. این خیر حوزه سلامت تأکید کرد: جامعه باید نسبت به کار خیر اعتماد پیدا کند و باور داشته باشیم که این کمک‌ها واقعا اثر گذار است. خیران در حوزه‌های مختلف بخشی از سرمایه اجتماعی جامعه هستند.

****خیرات ماندگار به جای هزینه‌های مراسم**

«امیر براتی»، فرزند مرحوم حاج «حسینعلی براتی» نیز یکی از خیرانی است که به یاد پدر خود، تجهیزات درمانی به بیمارستان اهدا کرده است؛ تصمیمی که به گفته وی پس از فوت پدرش و به مشورت مادر و اعضای خانواده گرفته شد. وی درباره انگیزه این اقدام گفت: پدرم در بیمارستان فوت کرد و در آن جا دغدغه بیماران، مراجمان و هزینه‌های درمان را دیدیم. با مشورت مادر و خانواده تصمیم گرفتم به جای هزینه کردن برای رسم و رسوم، این هزینه را صرف باقیات و صالحات و کار خیر کنیم تا نتیجه ماندگارتری داشته‌باشد. «براتی» افزود: هزینه‌های حوزه بهداشت و درمان هیچ انتهایی ندارد و هر آن چه مقدر بوده باید در این حوزه هزینه شود. هر اقدامی که انجام شود، باز هم کم است و در عین حال ارزشمند است؛ چرا که در کشور ما مشکلاتی در حوزه سلامت وجود دارد و هزینه‌های درمان نیز برای بسیاری از مردم بسیار زیاد است. وی ادامه داد: اگر در مراسم مختلف به جای

گاهی یک دستگاه پزشکی، یک کپسول اکسیژن، چند هزینه درمان یا حتی زمینی که سال‌ها بعد به یک در مانگاه تبدیل می‌شود، فقط یک کمک مالی یا یک اقدام خیرخواهانه نیست؛ پشت هر کدام از این کارها، قصه‌ای از دغدغه برای انسان‌ها و تلاش برای کم کردن بخشی از رنج بیماران وجود دارد تا در نهایت نبض امید با همدلی خیران سلامت همچنان در جامعه جریان پیدا کند. به گزارش وبدا، در حوزه سلامت، نیازها یا یان‌پذیر نیستند؛ از بیماری که توان پرداخت هزینه درمان خود را ندارد تا بیمارستانی که برای ارائه خدمت به یک دستگاه یا تجهیز جدید نیاز دارد، همه روزه‌هایی هستند که مشارکت مردم و خیران می‌تواند آن‌ها را پر کند. گاهی این مشارکت در قالب تأمین هزینه درمان یک بیمار نمود پیدا می‌کند، گاهی با اهدای تجهیزات و زمین و ساخت مراکز بهداشتی و درمانی و گاهی نیز با وقف دانش، تخصص و زمان برای خدمت به بیماران. ۵ سپتامبر مصادف با ۱۴ شهریور، روز جهانی خیریه بود، فرصتی برای یادآوری همین سرمایه اجتماعی؛ سرمایه‌ای که در خراسان شمالی نیز سال‌هاست در کنار نظام سلامت ایستاده اند و بخشی از نیازهای بیماران و مراکز درمانی را پاسخ می‌دهد. روایت خیران این حوزه اما بیش از آن که یک مرکز درمانی به منطقه‌ای نزدیک‌تر می‌شود یا وقتی تجهیزتی برای خدمت به بیماران فراهم می‌شود، نتیجه آن چیزی فراتر از یک کمک مادی است؛ رنج کمتر و امید بیشتر برای انسان‌هاست.

از تأمین نسخه و کپسول تا تجهیزات بیمارستانی

«محمد مهنائی» بازتنسخته آموزش و پرورش و مدیرعامل خیریه بیمارستان امام حسن(ع) بجنورد، سال‌ها پیش فعالیت‌های اجتماعی خود را با هدف کمک به مردم و رفع مشکلات شهر آغاز کرده است؛ وی می‌گوید: ورودم به حوزه سلامت نیز از همین دغدغه اجتماعی و یادعوت دوستان برای مشارکت در امور خیریه بیمارستان امام حسن(ع) شکل گرفت. وی اظهار کرد: ورودم به این حوزه سال‌هاست که در مجموعه‌های اجتماعی با نام‌های مختلف بوده و همیشه علاقه داشتم برای کمک به شهر و مردم فعالیت کنم. پیش از تأسیس استان، نیازها را احصا می‌کردیم و به این نتیجه رسیدیم که برای رسیدن به نتیجه باید اقدامات فراتر از قبل انجام شود؛ بنابراین ارتباطات را گسترده‌تر و برای جذب اعتبارات و رفع مشکلات پیگیری می‌کردیم. «مهنائی» افزود: ورودم به حوزه درمان با جلسه‌ای بود که به واسطه یکی از دوستان به آن دعوت شدم. برای نخستین بار در یک بیمارستان حضور پیدا کردم و در آن جلسه درباره فعالیت خیران بیمارستان

مشاوره حقوقی

چک صیادی؛ از «برگه کاغذی» تا سندی باتشریفات الکترونیکی

یاسر نامور

(وکیل پایه یک دادگستری، دستیار آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی، عضو کانون وکلای دادگستری مرکز و پژوهشگر دوره دکتری حقوق خصوصی)

تحولات قانون صدور چک در سال‌های اخیر، چک را از یک سند صرفاً کاغذی به سندی با ماهیت دوگانه؛ یعنی سند کاغذی همراه با سابقه و هویت الکترونیکی در سامانه صیاد تبدیل کرده است. مطابق ماده ۲۱ مکرر قانون صدور چک، در مورد چک‌های مشمول قانون جدید، صدور هر برگ چک، مستلزم ثبت اطلاعات آن از جمله هویت دارنده، مبلغ و تاریخ در سامانه صیاد است و انتقال آن نیز از طریق ثبت در همین سامانه انجام می‌شود؛ مهم‌تر آن که اگر مالکیت چک در سامانه صیاد ثبت نشده باشد، چک از شمول مقررات قانون صدور چک خارج خواهد بود و بانک نیز مکلف به خودداری از پرداخت آن است. بنابراین در چک‌های صیادی جدید، منظور چک‌هایی که از دسته چک‌های صادره پس از اسفند ۱۳۹۹ صادر می‌شوند، صرف تحویل فیزیکی بر یک چک برای برخورداری از تمام آثار قانونی چک کافی نیست؛ بلکه ثبت صحیح صدور و انتقال در سامانه صیاد، نقش اساسی در ایجاد آثار تجاری و بانکی آن دارد. رأی وحدت رویه شماره ۸۷۰ هیئت عمومی دیوان عالی کشور نیز بر همین مبنا تأکید کرده است که چکی که مالکیت آن در زمان صدور در سامانه صیاد ثبت نشده باشد، از شمول مقررات قانون چک خارج است.

اجرائیه سریع ماده ۲۳؛ امتیازی مهم برای دارنده چک

یکی از مهم‌ترین نوآوری‌های قانون اصلاح قانون صدور چک، ماده ۲۳ است. بر اساس این ماده، دارنده می‌تواند با ارائه گواهینامه عدم پرداخت، از دادگاه صالح درخواست صدور اجرائیه نسبت به کسری مبلغ چک و حق واکاله وکیل در صورت استخدام وکیل طبق تعرفه نماید و دادگاه در صورت وجود شرایط مقرر، مکلف به صدور اجرائیه است. اما این امتیاز مطلق نیست و قانونگذار سه مانع مشخص را پیش‌بینی کرده است که اگر تضمینی و مشروط بودن در متن چک باشند یا در گواهی عدم پرداخت علت صدور چک عدم پرداخت اعمال حق ذینفع از موارد ماده ۱۴ قانون صدور چک باشد اجرائیه دیگر امکان صدور اجرائیه موضوع ماده ۲۳ قانون صدور چک وجود ندارد که عبارت هستند از:

اول: در متن چک، وصول وجه نباید منوط به تحقق شرطی شده باشد.

دوم: در متن چک نباید قید شده باشد که چک بابت تضمین انجام معامله یا تعهدی است.

سوم: گواهی عدم پرداخت نباید به علت دستور عدم پرداخت موضوع ماده ۱۴ قانون صدور چک صادر شده باشد. در صورت وجود این شرایط، صادرکننده پس از ابلاغ اجرائیه ۱۰ روز فرصت دارد برای بدهی را پرداخت کند، که با موافقت دارنده برای پرداخت آن ترتیب دهد؛ یا مالی معرفی کند که اجرای حکم را میسر سازد؛ در غیر این صورت عملیات اجرایی در اجرای احکام ادامه پیدا خواهد کرد.

اما یک پرسش مهم: تکلیف امضای نامطابق چیست؟ در این جا یکی از نکات قابل تأمل قانون چک نمایان می‌شود. وصول وجه چک یا از اجرای اسناد رسمی در اداره ثبت اسناد و املاک ممکن است یا از محاکم قضایی دادگستری. مطابق ماده ۲ قانون صدور چک، اجرای ثبت زمانی دستور اجرا صادر می‌کند که مطابقت امضای چک با نمونه امضای صادرکننده در بانک، از سوی بانک در گواهی عدم پرداخت وجه چک گواهی شده باشد. همچنین ماده ۱۸۸ آیین‌نامه اجرای مفاد اسناد رسمی لازم‌الاجرا تصریح دارد که اگر عدم پرداخت ناشی از عدم مطابقت امضا یا فقدان مهر شخص حقوقی باشد، در اداره ثبت اجرائیه صادر نمی‌شود.

در مقابل، ماده ۲۳ قانون صدور چک در بیان سه مانع صدور اجرائیه، عدم مطابقت امضا را صراحتاً ذکر نکرده است؛ همین امر می‌تواند این پرسش را ایجاد کند که آیا قانونگذار خواسته است در سازوکار قضایی ماده ۲۳، برخلاف اجرای ثبت، عدم مطابقت امضا مانع صدور اجرائیه نباشد؟ با این حال، اداره کل حقوقی قوه قضائیه در نظریه مشورتی شماره ۷/۱۴۰۰/۸۰۸/۱۴۰۰ مورخ ۱۴۰۰/۱۱/۳۰ چنین تفسیری را نپذیرفته و با توجه به ماده ۲ قانون صدور چک و ماده ۱۸۸ آیین‌نامه اجرای اسناد رسمی، اعلام کرده است که اگر گواهی عدم پرداخت به علت عدم تطابق امضا صادر شده باشد، صدور اجرائیه موضوع ماده ۲۳ نیز قانوناً میسر نیست. این موضوع از جمله مباحثی است که می‌تواند در رویه قضایی محل بحث قرار بگیرد؛ زیرا از یک سو، ماده ۲۳ به مانع مشخص را احصا کرده و از سوی دیگر، تفسیر حقوقی موجود، مانع دیگری را از مقررات مربوط به اجرای ثبت و ماده ۲ قانون چک استخراج کرده است. نظریه‌های مشورتی که توسط اداره کل حقوقی قوه قضائیه صادر می‌شوند، همان‌طور که از نامشان پیداست، جنبه مشورتی و راهنمایی دارند و برای دادگاه‌ها و قضات الزام قانونی ایجاد نمی‌کنند؛ هدف از صدور آن‌ها کمک به تفسیر صحیح قوانین و ایجاد رویه واحد در مراجع قضایی است، اما قضات ملزم به تبعیت از آن‌ها نیستند و صرفاً به عنوان یک مرجع راهنما محسوب می‌شوند.

مسئولیت امضاکننده چک به نمایندگی از شرکت

نکته مهم دیگری که در عمل بسیار مورد غفلت قرار می‌گیرد، وضعیت چکی است که توسط مدیرعامل، عضو هیئت‌مدیره و وکیل یا نماینده شخص حقوقی صادر می‌شود. ماده ۱۹ قانون صدور چک صراحت دارد که اگر چک به وکالت یا نمایندگی از طرف صاحب حساب، اعم از شخص حقیقی یا حقوقی صادر شده باشد، صادرکننده چک و صاحب حساب متضامناً مسئول پرداخت وجه چک هستند و اجرائیه و حکم ضرر و زیان بر اساس تضامن علیه هر دو صادر می‌شود. علاوه بر مسئولیت مدنی، امضاکننده از حیث کفایت نیز طبق قانون مسئولیت دارد؛ مگر این که ثابت کند عدم پرداخت مستند به عمل صاحب حساب یا نماینده بعدی بوده است. این حکم در ماده ۱۹۰ آیین‌نامه اجرای مفاد اسناد رسمی نیز در خصوص اجرای ثبت مورد تأکید قرار گرفته و مقرر شده است که در صورت صدور چک به وکالت یا نمایندگی، صادرکننده و صاحب حساب متضامناً مسئول پرداخت وجه چک بوده و اجرائیه علیه هر دو صادر می‌شود.

جمع‌بندی

قانون جدید چک، سه تحول مهم ایجاد کرده است:

۱. در چک‌های صیادی جدید که دسته چک‌های بعد از اسفند ۱۳۹۹ صادر می‌شوند، ثبت صدور و انتقال در سامانه صیاد اهمیت اساسی دارد و چک ثبت‌نشده از شمول مقررات قانون چک خارج و همانند یک برگه عادی که حاکی از مطالبه وجهی است. ۲. ماده ۲۳، امکان وصول سریع وجه چک از طریق صدور اجرائیه قضایی را بدون نیاز به طی یک دعوی طولانی فراهم کرده، مشروط به این که سه مانع مقرر در قانون وجود نداشته باشد. ۳. در چک‌های صادرشده به نمایندگی، برخلاف تصور رایج، تنها شرکت یا صاحب حساب مسئول نیست، بلکه امضاکننده و صاحب حساب اصولاً مسئولیت تضامنی دارند. به نظر می‌آید چنانچه یکی از مهم‌ترین مباحث آینده حقوق چک، تعیین دقیق نسبت میان ماده ۲۳ قانون صدور چک، ماده ۲ همان قانون و ماده ۱۸۸ آیین‌نامه اجرای اسناد رسمی در خصوص چک‌های دارای امضای نامطابق باشد؛ موضوعی که شایسته است بیش از پیش در رویه قضایی و حتی در قالب رأی وحدت رویه مورد بررسی قرار گیرد.